

tussen

Duin & Dijk

Themanummer

Smient

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 19

2020

Smienten in de Mijzenpolder en Eilandspolder-oost

De Mijzenpolder en Eilandspolder zijn, door de afwisseling van natte graslanden en sloten, gebieden waar grote aantallen smienten in de winter het hele etmaal verblijven.

● Eilandspolder, vanaf de Westdijk in de Beemster.

Werkwijze

Al veertig jaar heb ik vogeltellingen uitgevoerd in de Mijzenpolder en het oostelijke deel van de Eilandspolder. De gehele Eilandspolder is aangewezen als beschermingszone binnen het Europese netwerk Natura 2000. Een van de belangrijkste wintersoorten is de smient, die vooral in de nattere gebieden overwintert. De wintertellingen worden van oktober tot en met maart maandelijks uitgevoerd. De gegevens worden vanaf 1980 ingevoerd in het Meetnet Watervogels van Sovon. Hieronder wordt voor beide polders een korte gebiedsbeschrijving gegeven en ingegaan op de aantalsontwikkeling van de smient in de jaren 1982 tot 2020.

Polder Mijzen

De polder Mijzen is gelegen tussen Avenhorn, Schermerhorn en Ursem en wordt omringd door de Beemsterringvaart, Schermerringvaart en Ursemmervaart. Het is een open, waterrijk weidegebied van

ongeveer 700 ha, dat doorsneden wordt door smalle en brede sloten. Vooral de afwisseling van grasland en sloten en de rust in het gebied is van groot belang voor de overwinterende smienten. In de open polder kunnen zij de omgeving goed in de gaten houden en bij gevaar is het veilige water dichtbij. In de winter verblijven er behalve smienten veel steltlopers (goudplevier, kievit, wulp), andere eenden (wilde eend, krakeend, slobbeend, wintertaling), ganzen (grauwe gans, kolgans, brandgans, Canadese gans) en kleine zwaan.

Seizoensverloop

In oktober zijn gemiddeld ruim 2200 smienten aanwezig. Van november tot en met februari liggen de aantallen meestal tussen de 3000 en 6000, zonder een duidelijke piekmaand. Het maximum ligt iets vaker in december en januari. In maart liggen de aantallen weer op het niveau van november, maar soms zijn er uitschieters, zoals in

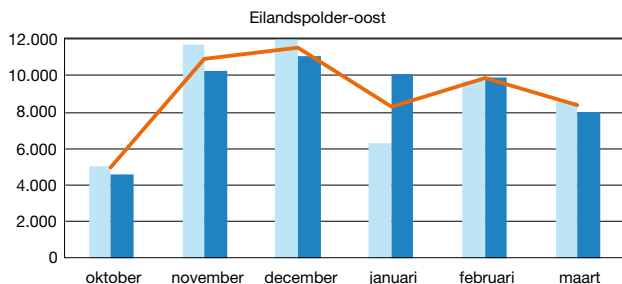
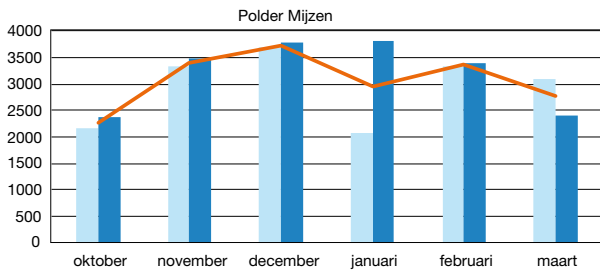
maart 2010 en 2011 met respectievelijk 5170 en 4710 vogels.

Aantallen en ontwikkeling

In de jaren 1982 tot 1987 bleven de aantallen meestal onder de 1000, daarna was er een toename naar 2-3000, soms meer dan 5000 (Figuur 2). De laatste tien jaar stabiliseren de aantallen rond de 4000, waarbij de aantallen in januari bijna twee keer zo hoog zijn als in de tien jaar ervoor (gemiddeld 3800 tegenover 2000). Die van de overige maanden liggen op een vergelijkbaar niveau als eerder.

Invloed van vorst

Als de vorst invalt, verandert het aantrekkelijke waterrijke landschap. De ondiepe sloten vriezen snel dicht, waardoor de smienten overdag op zoek moeten naar andere gebieden. Als er geen open water meer is, gaan de smienten overdag pleisteren op nabijgelegen open gebleven wateren, zoals de Ursemmerplas. Ze foerageren dan

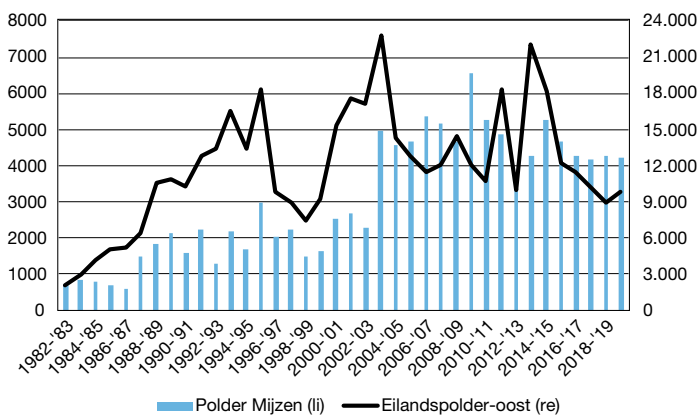

● **Figuur 1.** Gemiddelde aantallen smienten per maand voor twee decennia.

— gem. 2000-2009
 — gem. 2010-2019
 — Alle jaren

● Polder Mijzen.

● **Figuur 2.** Maximaantallen smienten per winter van 1982-2020.

— Polder Mijzen (li) — Eilandspolder-oost (re)

's nachts op de graslanden in de omgeving. Tijdens de tellingen verblijven de smienten deels op open water en deels op grasland. Door storingen, als zij bijvoorbeeld worden opgejaagd door een slechtvalk, verplaatsen zij zich soms over grote afstanden in het gebied.

Oostelijke Eilandspolder

Het oostelijke deel van de Eilandspolder is in beheer bij Staatsbosbeheer en heeft een oppervlakte van ongeveer 800 ha. Het is een waterrijk gebied bestaande uit graslanden met rietzomen en talrijke brede en smalle sloten. De meeste smienten verblijven vooral in het midden en noorden van het gebied. In het zuidelijke deel is de

openheid van het gebied beperkter door de aanwezigheid van bosjes en een hoogspanningslijn. Ook in dit gebied levert de afwisseling van graslanden, rietstroken en open water een grote diversiteit aan overwinterende vogels op. De smient is de talrijkste wintergast, maar verder overwinteren hier kraakeend, wintertaling, grauwe gans, brandgans, kolgans, kievit, goudplevier, wulp en watersnip.

Seizoensverloop

In oktober zijn er meestal zo'n 2500-6000 smienten aanwezig. In november is dat aantal gemiddeld verdubbeld tot ongeveer 8000-12.000 vogels. December is meestal de piekmaand met gemiddeld

12.000 individuen. In januari-maart liggen de aantallen op het niveau van november.

Aantallen en ontwikkeling

In de periode 1982 tot 1987 namen de aantallen smienten langzaam toe van 2000 tot 10.000 (Figuur 2). Daarna is er een verdere groei met uitschieters tot 20.000. De aantallen in december en januari dalen vanaf 2015 tot onder de 10.000, maar gemiddeld zijn die in januari de laatste tien jaar 50% hoger dan een decennium eerder, terwijl die van de overige maanden op een vergelijkbaar niveau liggen. Een probleem bij de tellingen in het gebied vormen de rietzones, waardoor de vogels soms moeilijker te tellen zijn. Ook hier leidt de aanwezigheid van de slechtvalk soms tot grote verplaatsingen.

Invloed van vorst

Bij het invallen van de vorst vriezen de ondiepe wateren al gauw dicht en verplaatsen de smienten zich overdag naar grote, diepe plassen in de omgeving, zoals het Alkmaardermeer, waar zij overdag rusten. 's Nachts grazen zij dan op de nabijgelegen graslanden.

Harry Fabritius
 h.e.fabritius@kpnmail.nl